

Тишко Д.Ф.

Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

ВИХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ

Медичний туризм сьогодні перетворився на глобальну тенденцію, яка об'єднує потребу людей у якісній медичній допомозі та бажанні подорожувати. Для багатьох країн, зокрема й для України, розвиток цього сектору економіки є перспективним напрямом, який може сприяти економічному зростанню, підвищенню міжнародного престижу, покращенню якості медичних послуг та залученню інвестицій.

Метою статті є визначення вихідних положень державної політики забезпечення розвитку медичного туризму.

Специфіка медичного туризму як комплексного явища вимагає індивідуального підходу до формулювання державної політики. Мета, завдання та об'єкт державної політики безпосередньо залежать від конкретних умов та проблем, які необхідно вирішувати, це в свою чергу дозволило сформувати авторське бачення даних складових.

В процесі дослідження було окреслено причини та важливість забезпечення розвитку виїзного туризму. Було встановлено, що складність об'єкту державної політики забезпечення розвитку медичного туризму полягає в тому, що він охоплює врегулювання діяльності різногалузевих та багатовекторних суб'єктів господарської діяльності. В свою чергу автором запропоновано зміст об'єкта державної політики забезпечення розвитку медичного туризму. В статті сформовано завдання державної політики, які направлені на подолання симптомів суспільної проблеми розвитку медичного туризму.

Слідуючи запропонованому автором алгоритму, державна політика може забезпечити баланс інтересів усіх учасників процесу, включаючи пацієнтів, медичних працівників, бізнес-структури та державні органи. Це дає змогу створити ефективну систему, яка гарантуватиме високий рівень медичної допомоги та сприятиме покращенню загального стану здоров'я населення.

Ключові слова: державна політика, медичний туризм, мета державної політики, об'єкт державної політики, предмет державної політики, завдання державної політики.

Постановка проблеми. Свідчення відсутності механізмів реалізації державної політики в забезпеченні розвитку медичного туризму є відсутність нормативних документів, які регулюють зазначену сферу в Україні як з позиції виїзду так і з позиції в'їзду туристів, що мають на меті отримати медичні послуги за кордоном або ж на території України.

Проблеми теорії та методології державної політики в різних сферах суспільного життя є вкрай важливим питанням, наукова розробка якого розпочалася в 50-х роках минулого століття. «Систематичне вивчення державної політики як окремої галузі науки або як підгалузі політичних наук виникло відносно недавно. Близько 30 років тому можна було знайти лише невелику купку книг у цій науковій галузі, що починала з'являтися; не було наукових журналів, цілком присвячених цій науці. Сьогодні це здається дивним, оскільки

вивчення державної політики займає центральне місце у теорії і практиці державної діяльності» [8].

Метою дослідження є визначення вихідних положень державної політики забезпечення розвитку медичного туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних вчених вагоме значення в розвиток науки державного управління в частині методології державної політики здійснили: В.В. Євдокимов, Д.О. Грицишен, Л.В. Сергієнко, І.О. Драган, І.В. Супрунова, А.П. Дикий, С.В. Свірко, В.Ф. Загурська-Антонюк, К.В. Малишев, В.В. Нонік, С.М. Домбровська, Л.В. Антонова, І.В. Драган, С.В. Белай, Д.Г. Гавриченко, Т.В. Кондратюк, Л.Р. Криничко, О.О. Мотайло, В.В. Ксендзук, С.М. Петрик, Ф.Р. Криничко, Н.В. Дацій, Д.В. Карамішев, О.І. Васильєва, А.В. Антонов, М.А. Латинін, Д.М. Джафарова, Н.Є. Дуб, В.В. Дудка, Я.Ф. Радиш, О.М. Торбас,

М.М. Білінська, Ю.В. Малігон, Н.С. Орлова, О.Д. Крикун, Н.П. Ярош та інші.

Питання медичного туризму в зазначених працях та й взагалі в дисертаційних дослідженнях вітчизняних вчених в галузі наук державного управління не розглядалися, що пояснюється низьким попитом на зазначенні послуги в кінці минулого століття та на початку ХХІ століття. Проте, в умовах воєнного часу медичний туризм може стати тригером розвитку як для вітчизняної системи охорони здоров'я й відповідно економіки в цілому, так і основою забезпечення громадського здоров'я населення шляхом отримання окремих видів медичних послуг в закладах охорони здоров'я зарубіжних країн.

Викладення основного матеріалу. Кожна державна політика в залежності від об'єкту, симптомів суспільної проблеми, внутрішніх та зовнішніх факторів характеризується специфічними вихідними положеннями, зокрема: змістом об'єкту та предмету державної політики; метою та завданнями. Складність медичного туризму як суспільного явища, що характеризує розвиток туризму та системи охорони здоров'я визначає специфіку об'єктно-предметного поля. Симптоми суспільної проблеми державної політики визначають завдання які перед нею стоять для забезпечення розвитку медичного туризму. Авторське бачення зазначених складових представлено в табл. 1.

Вбачаючи представлений підхід найбільш адаптованим до умов сьогодення соціально-економічного розвитку України є потреба в обґрунтуванні та характеристиці зазначених складових вихідних положень.

Зміст об'єкту державної політики забезпечення розвитку медичного туризму вбачаємо в розвитку ринку медичного туризму в Україні, як з позиції країни-відправлення так і з країни-призначення, що передбачає діяльність суб'єктів реалізації медичних, туристичних та інших суміжних послуг особам, щодо оздоровлення, лікування та діагностики за межами їх постійного проживання. Так, державна політика повинна ґрунтуватися на положеннях які дозволяють розвивати медичний туризм як з позиції країни-відправлення, так і з позиції країни призначення. Важливість розвитку виїзного туризму полягає в наступних причинах:

– по-перше, велика кількість постраждалих в результаті російсько-української війни серед військових та цивільного населення збільшує навантаження на вітчизняну систему охорони,

стан якої в свою чергу не в повній мірі відповідає сучасним вимогам;

– по-друге, вітчизняна система охорони здоров'я має низький рівень інноваційного розвитку як в сфері лікування, так і діагностики, що визначає потребу у використанні медичних послуг в закордонних закладах охорони здоров'я;

– по-третє, вітчизняна система охорони здоров'я реалізує не усі існуючі специфічні види медичних послуг, якими в свою чергу є можливість скористатися закордоном.

Важливість забезпечення розвитку виїзного медичного туризму полягає в наступному:

– по-перше, забезпечення попиту на медичні послуги вітчизняних закладів охорони здоров'я та суміжні послуги інших суб'єктів господарювання;

– по-друге, розширення фінансових можливостей інвестиційної діяльності закладів охорони здоров'я для забезпечення інноваційного розвитку;

– по-третє, підвищення рівня ділової активності на ринках медичних та суміжних послуг;

– по-четверте, збільшення податкових надходжень до державних та місцевих бюджетів;

– по-п'яте, зменшення безробіття як в системі охорони здоров'я так і в інших суміжних галузях забезпечення в сфері медичного туризму.

Складність об'єкту державної політики забезпечення розвитку медичного туризму полягає в тому, що він охоплює врегулювання діяльності різногалузевих та багатовекторних суб'єктів господарської діяльності, зокрема: 1) заклади охорони здоров'я, які реалізують медичні послуги в сфері лікування, діагностики та реабілітації; 2) суб'єкти туристичної діяльності, які реалізують туристичні послуги, зокрема і в сфері медичного туризму; 3) суб'єкти гостинності, які реалізують послуги поселення; 4) транспортні компанії, що мають забезпечити трансфер пацієнтів; 5) консалтингові компанії в сфері страхування, права, перекладу, інформаційного супроводу та інші. Відповідно досліджувана державна політика охоплює різні галузі економіки (охорону здоров'я, готельно-ресторанну справу, туризм, транспорт, консалтинг та інше) та галузі права (міжнародне, господарське, медичне, адміністративне).

В цілому об'єкт досліджуваної державної політики характеризує ринок медичного туризму, а відповідно основна мета держави – забезпечити його розвиток, ділову активність, добросовісну конкуренцію, функціонування в межах правового поля та отримання певного рівня соціального ефекту.

Таблиця 1

Вихідні положення державної політики забезпечення розвитку медичного туризму		
ПРЕДМЕТНО-ОБ'ЄКТНЕ ПОЛЕ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ		
Об'єкт державної політики		Предмет державної політики
Розвиток ринку медичного туризму в Україні як позиції країни-вдправлення так країни-призначення, що передбачає діяльність суб'єктів реалізації медичних, туристичних та інших суміжних послуг особам, щодо оздоровлення, лікування та діагностики за межами їх постійного проживання		Процес формування та реалізації державно-управлінських рішень, що передбачає сукупність організаційних та методологічних положень державного впливу на розвиток ринку медичного туризму в цілому та учасників зокрема, які реалізують медичні, туристичні та інші види послуг особам, щодо оздоровлення, лікування та діагностики за межами їх постійного проживання
ЦІЛЬОВЕ СПРЯМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ		
Мета державної політики	Вироблення державно-управлінських рішень та формування механізмів їх реалізації для забезпечення розвитку ринку медичного туризму як з позиції країни-призначення так і з позиції країни-вдправлення, що передбачає підвищення ефективності та результативності діяльності суб'єктів реалізації медичних, туристичних та інших суміжних послуг	
Завдання державної політики		
1. Розробка та впровадження системи статистики медичного туризму як за позиції країни-призначення так країни-вдправлення	2. Формування інструментів міжнародного співробітництва щодо розвитку медичного туризму в країні	
3. Реалізація інформаційних кампаній щодо популяризації медичного туризму для збільшення обсягів реалізації медичних послуг іноземцям	4. Реалізація інформаційних кампаній для здійснення роз'яснювальної роботи населенню про можливість медичного туризму та отримання медичних послуг закордоном	
5. Зaproвадження інструментів підтримки державних, комунальних та приватних закладів охорони здоров'я, які реалізують медичні послуги іноземцям	6. Сприяння налагодження співпраця між національними та зарубіжними закладами охорони здоров'я та суб'єктами реалізації туристичних послуг	
7. Сформування системи нормативно-правового регулювання медичного туризму в контексті наступних складових		
7.1. Розширення автономії вітчизняних закладів охорони здоров'я для реалізації послуг в рамках медичного туризму	7.2. Визначення параметрів ліцензійного процесу для закладів охорони здоров'я, що реалізують медичні послуги іноземцям	7.3. Визначення вимог до закладів охорони здоров'я, які можуть надавати послуги громадянам в рамках медичного туризму
7.4. Визначення параметрів ліцензійного процесу для суб'єктів реалізації туристичних послуг	7.5. Встановлення відповідальності суб'єктів реалізації послуг медичного туризму	7.6. Визначення загальних параметрів функціонування ринку медичного туризму в Україні
7.7. Встановлення відповідальності за недобросовісну конкуренцію на ринку медичного туризму	7.8. Встановлення відповідальності закладів охорони здоров'я, що реалізують медичні послуги іноземцям	7.9. Визначення змісту положень договорів про реалізацію послуг медичного туризму для громадян та іноземців

Характеризуючи об'єкт державної політики забезпечення розвитку медичного туризму, пропонуємо, наступний зміст: процес формування та реалізації державно-управлінських рішень, що передбачає сукупність організаційних та методологічних положень державного впливу на розвиток ринку медичного туризму в цілому та учасників зокрема, які реалізують медичні, туристичні та інші види послуг особам, щодо оздоровлення, лікування та діагностики за межами їх постійного проживання. Відповідно сьогодні є потреба в формуванні сукупності інструментів формування та механізмів реалізації державної політики, які дозволять досягти відповідної мети, під якою пропонується розуміти – вироблення державно-управлінських рішень та формування механізмів їх реалізації для забезпечення розвитку ринку медичного туризму як з позиції країни-призначення, так і з позиції країни-відправлення, що передбачає підвищення ефективності та результативності діяльності суб'єктів реалізації медичних, туристичних та інших суміжних послуг. Відповідно сформована мета характеризує державну політику в векторах досягнення певного рівня соціальних, економічних, політичних та інших ефектів.

Глобальні та національні імперативи розвитку медичного туризму ставлять перед державною політикою наступні завдання, які направлені на подолання симптомів суспільної проблеми розвитку медичного туризму, а саме:

1) розробка та впровадження системи статистики медичного туризму як за позиції країни-призначення, так і країни-відправлення. Статистика медичного туризму дозволить сформувати інформаційний простір як для державного управління, так і для громадянського розуміння ролі та значення медичного туризму. Крім того, така інформація стане основою формування державно-управлінських рішень в сфері забезпечення високого рівня громадського здоров'я та розвитку закладів охорони здоров'я;

2) формування інструментів міжнародного співробітництва щодо розвитку медичного туризму в країні. В більшій мірі медичний туризм характеризується як міжнародний, що спонукає до налагодження високого рівня міжнародної співпраці між державами для врегулювання відносин між суб'єктами реалізації послуг медичного туризму. Міжнародна співпраця є детермінантом розвитку ринку медичного туризму та формування попиту на такі послуги;

3) реалізація інформаційних кампаній щодо популяризації медичного туризму для збільшення

обсягів реалізації медичних послуг іноземцям. Інформаційна кампанія закордоном дозволить підвищити попит на медичні та суміжні послуги в рамках реалізації послуг медичного туризму;

4) реалізація інформаційних кампаній для здійснення роз'яснювальної роботи населенню про можливості медичного туризму та отримання медичних послуг закордоном. Популяризація медичного туризму через соціальну рекламу та інші напрями комунікації дозволить сформувати нове бачення до медичного туризму та ставлення до нього з боку громадян. Це в свою чергу дозволить активізувати ринок медичного туризму та розширити спектр медичної допомоги населенню;

5) запровадження інструментів підтримки державних, комунальних та приватних закладів охорони здоров'я, які реалізують медичні послуги іноземцям. Державна фінансова, інформаційна та інші види підтримки закладів охорони здоров'я дозволять активізувати їх діяльність для реалізації послуг медичного туризму та сприятимуть їх динамічному фінансовому та інноваційному розвитку з одного боку, а з іншого сприятимуть їх популяризації серед іноземців;

6) сприяння налагодження співпраці між національними та зарубіжними закладами охорони здоров'я та суб'єктами реалізації туристичних послуг. Така, співпраця дозволить підвищити рівень якості медичних послуг через обмін інформацією, досвідом та послугами;

7) сформувати систему нормативно-правового регулювання медичного туризму в контексті наступних складових: розширення автономії вітчизняних закладів охорони здоров'я для реалізації послуг в рамках медичного туризму; визначення параметрів ліцензійного процесу для закладів охорони здоров'я, що реалізують медичні послуги іноземцям; визначення вимог до закладів охорони здоров'я, які можуть надавати послуги громадянам в рамках медичного туризму; визначення параметрів ліцензійного процесу для суб'єктів реалізації туристичних послуг; встановлення відповідальності суб'єктів реалізації послуг медичного туризму; визначення загальних параметрів функціонування ринку медичного туризму в Україні; встановлення відповідальності за недобросовісну конкуренцію на ринку медичного туризму; встановлення відповідальності закладів охорони здоров'я, що реалізують медичні послуги іноземцям; визначення змісту положень договорів про реалізацію послуг медичного туризму для громадян та іноземців.

Досягнення зазначених завдань має відбуватися в контексті євроінтеграційних процесів, що потребує адаптації вітчизняного законодавства до вимог Європейського Союзу. Державна політика має реалізовувати через ключові механізми, які дозволяють сформувати систему статистики медичного туризму; розвинути системи правового регулювання та визначити пріоритетні напрями міжнародної співпраці.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Представлені вихідні положення

методології формування та реалізації державної політики забезпечення розвитку медичного туризму мають комплексний та системний характер, що в повній мірі враховує специфіку внутрішнього та зовнішнього середовища. Формування державної політики за запропонованим алгоритмом дозволяє врегульовувати інтереси усіх зацікавлених сторін та державну позицію щодо забезпечення високого рівня медичної допомоги та стану громадського здоров'я.

Список літератури:

1. Басєв В. В. Економічні передумови розвитку медичного туризму в Україні. Наукові праці МАУП. 2014. № 43 (4). С. 163–167.
2. Волкова І.І. Фактори розвитку та видова структура лікувального туризму в Україні. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. (Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»). 2013. № 1042. Вип. 1. С. 110–114.
3. Желюк Т., Мацик В. Медичний туризм, нові напрями та можливості: макроекономічні та регіональні аспекти. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України. 2021. Вип. 26. С. 17–27.
4. Кифяк В.Ф. Розвиток медичного туризму в регіонах України. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2013. № 1. С. 30–33.
5. Комітет з питань охорони здоров'я провів у Верховній Раді засідання «круглого столу» на тему: «Медичний туризм в Україні: проблеми та перспективи». URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/127061.html>
6. Корнєва П.М. Медичний туризм в Україні в аспекті міжнародного приватного права. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 7. С. 81–83.
7. Коршунова Н. В. Поняття державної політики: теоретико-правове дослідження. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук (доктора філософії): 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» (081 «Право»). Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2018. 240 с.
8. Реймонд А. Розенфельд. Лекції з державної політики / Пер. з англ. С. Соколик. К.: Вид-во «К.І.С.», 2002. 60 с.

Tyshko D.F. BASIC PROVISIONS OF THE STATE POLICY ON MEDICAL TOURISM DEVELOPMENT

Today, medical tourism has become a global trend that combines people's need for quality medical care and their desire to travel. For many countries, including Ukraine, the development of this sector of the economy is a promising area that can contribute to economic growth, increase international prestige, improve the quality of medical services and attract investment.

The purpose of the article is to define the basic provisions of the State policy for ensuring the development of medical tourism.

The specifics of medical tourism as a complex phenomenon require an individual approach to the formulation of the State policy. The purpose, objectives and object of the State policy directly depend on the specific conditions and problems to be solved, and this, in turn, allowed the author to formulate the author's vision of these components.

The study outlined the reasons and importance of ensuring the development of outbound tourism. It has been established that the complexity of the object of the State policy of ensuring the development of medical tourism lies in the fact that it covers the regulation of activities of diversified and multi-vector economic entities. In turn, the author proposes the content of the object of the State policy of ensuring the development of medical tourism. The article formulates the tasks of the State policy aimed at overcoming the symptoms of the social problem of medical tourism development.

By following the algorithm proposed by the author, public policy can balance the interests of all stakeholders, including patients, healthcare professionals, business structures, and government agencies. This allows for the creation of an effective system that will guarantee a high level of medical care and contribute to improving the overall health of the population.

Key words: state policy, medical tourism, goal of state policy, object of state policy, subject of state policy, objectives of state policy.